

EL CASTELL DE CERVIÀ DE TER

Josep BURCH *, Marc BOUZAS *, Ana COSTA *, Neus COROMINA *, Marc PRAT *, Jordi SAGRERA *, Kateryna SHKARINSKA *, Josefina SIMON *, Marc SOLER *, Helena VENTURA *, Jordi VIVO *, Lluís PALAHÍ *

El castell de Cervià de Ter se situa al nord del nucli urbà del municipi del mateix nom, al capdamunt d'un petit turó que senyoreja la plana que s'obre a llevant del mateix.

Els treballs que s'hi varen realitzar als mesos de novembre i desembre de 2014 i des del més de juny fins a l'octubre de 2015, s'emmarquen en un projecte de recerca, consolidació i adequació del castell impulsat des de l'Ajuntament de Cervià de Ter, en el qual hi participa, el Laboratori d'Arqueologia i Prehistòria de l'Institut de Recerca Històrica de la Universitat de Girona, -com a responsables dels treballs arqueològics i de recerca- i finançat per l'empresa ABERTIS (a través del programa de l' 1% Cultural del Ministeri de Foment), i la Diputació de Girona.

DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS

La topografia del jaciment presentava forts desnivells, que -sobretot a les zones perimetrals del castell- resultaven complicats des del punt de vista de l'accessibilitat i circulació, condicionant la forma d'encarar científicament i tècnicament els treballs arqueològics.

Les cambres i estructures del castell es distribueixen a tres nivells o terrasses que es conserven de forma irregular. Així, per llevant les estructures estaven molt afectades pels esllavissaments que havien comportat la total desaparició de la muralla exterior, arrossegant part dels nivells i estructures de la zona. En altres sectors, com la banda oest i nord, han estat les infraestructures modernes, les que han modificat la topografia

El subsòl natural del turó està format per un conglomerat de terra argilosa i graves, aparentment compacte, però que es converteix en argila quan es mulla de forma intensa. Les diferents estructures, incloses les muralles, es varen construir generalment assentades damunt d'aquest nivell natural, tot sovint amb fonamentacions molt escasses, o inexistents. De fet s'aprofitava la topografia natural

de tal manera que els murs s'adaptaven als desnivells, el que provocava que la base dels murs s'elevés de forma abrupte si ho feia el propi subsòl. Aquest sistema, molt habitual als castells roquers no sembla que fos el més adequat per aplicar en aquest context, tenint present la poca compactació del subsòl del turó, com de fet s'ha demostrat amb el pas del temps. A més quan es va ampliar el castell i es varen crear noves terrasses i cambres a cotes més baixes, alguns dels vells murs varen ser descalçats fins a la seva base, i fins i tot en ocasions es varen deixar "penjats", finalitzant a cotes situades lleument per sobre de les pavimentacions dels nous espais. El mateix succeeix amb les defenses exteriors. La poca duresa del subsòl, l'escassa fonamentació, el fet de construir les muralles sempre als límits del desnivell així com els processos erosius (sobretot la pluja) han provocat que molts dels murs s'hagin perdut, no pel seu ensorrament des de les parts altes (com sol ser habitual) sinó per un esllavissament des de la base, per l'erosió del subsòl. Aquests esllavissaments han determinat de forma molt important l'estat de conservació de les restes -arrossegant panys sencers, especialment a la banda de llevant-, si bé cal afegir-hi altres factors com l'espoli de materials produït a partir del mateix moment de l'abandonament del castell.

Pel que fa a les característiques constructives dels diversos elements, cal assenyalar que la majoria de murs foren construïts tot emprant rierencs lligats amb morter. Solament en alguns paraments s'empen carreus més o menys ben escairats. Aquest material devia ser utilitzat sobretot en les obertures i angles dels paraments (com ho demostren tant les espitlleres conservades a la muralla nord, com els blocs recuperats aquí i allà durant els treballs i que formarien part dels brancals o lindars de diferents obertures).

Són molt escassos els murs lligats amb fang, corresponents normalment a barraques i elements secundaris, tot i que també es varen utilitzar com a fonamentació del mur de migdia de l'àmbit 21, un dels pocs paraments que

Figura 1. Planta general del Castell de Cervià de Ter.

devia presentar una fonamentació realment potent, com veurem.

Pel que fa a les pavimentacions les més antigues devien ser generalment de terra piconada (d'haver disposat d'un enllosat superior ha desaparegut completament en tots els casos), tot i que en almenys un espai es conservava part d'un paviment de rierencs (A2). Solament en la darrera fase es detecten i conserven diferents espais pavimentats amb sòls de morter. La troballa en una de les estances (A19) d'un paviment de rajoles, sembla que cal situar-lo en una reocupació de l'espai posterior a l'abandonament del propi castell.

Cal assenyalar que part de les estructures del castell resultaven ja parcialment visibles abans de l'inici del projecte actual, especialment pel que fa a part del perímetre exterior, així com la torre de l'homenatge i algunes de les

estances del seu entorn. Algunes d'aquestes estructures interiors havien estat posades al descobert per unes excavacions realitzades fa alguns anys i de les quals no se'n disposa de cap dada estratigràfica. Aquests treballs afectaven especialment a la pròpia torre i a l'A1, que havien estat completament excavats, així com a l'A2, que ho havia estat quasi completament. També s'havien realitzat diverses rases tot resseguint alguns dels murs, especialment els trams nord i oest de la muralla, fet que ha impedit establir una relació directa entre alguns dels nivells arqueològics amb les estructures del sector.

EVOLUCIÓ DEL CASTELL

Tot i que l'estudi encara no ha finalitzat en el moment de redactar el present article, podem avançar alguns elements que configuren a grans trets l'evolució del castell,

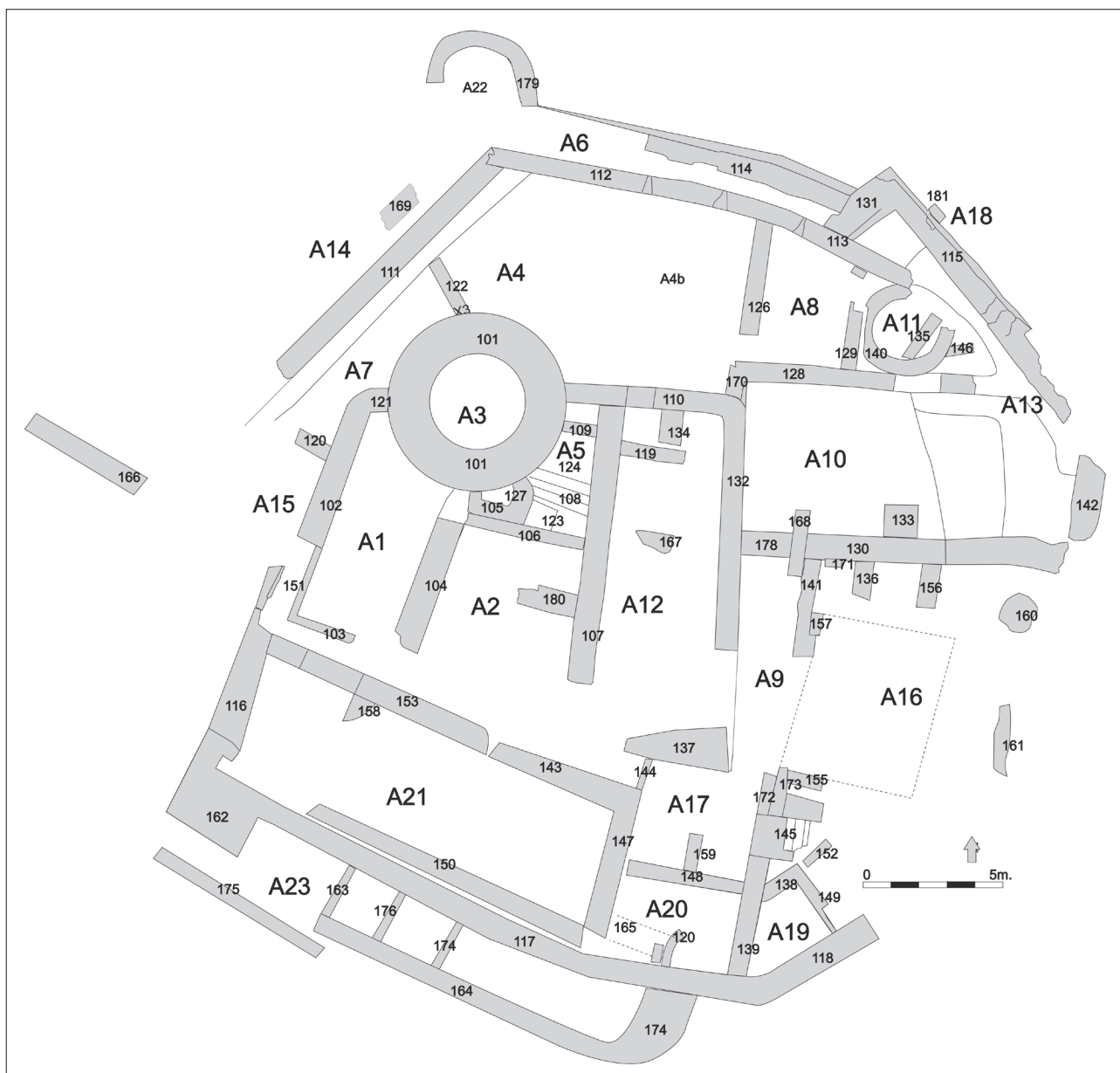

Figura 2. Planta del jaciment amb indicació dels àmbits i estructures.

restant per definir amb detall alguns aspectes relatius a les cronologies.

Per entendre l'estructura i evolució del castell de Cervià cal tenir sempre present un element cabdal. La zona excavada correspon al recinte sobirà del que era una fortalesa de dimensions més grans, ja que el recinte emmurallat s'estenia cap a la zona de plana i englobava a bona part del que ha acabat esdevenint el poble de Cervià de Ter. Aquest fet explica, com veurem, que alguns dels trams de la muralla s'estenguin cap a les parts baixes del turó.

El tram nord de la fortalesa era, aparentment, el més exposat, ja que la topografia mantenia un nivell ascendent, deixant al castell per sota de la cota de coronament del

turó. Aquesta circumstància resulta difícil de copsar actualment per l'existència d'un carrer que talla transversalment el vell turó, però explica algunes de les diferències constructives de les defenses d'aquest sector.

Fase I. Construcció del castell

Els elements conservats d'aquesta primera fase, que les fonts documentals situen a principis del segle XI, es concentren a l'entorn de la torre de l'homenatge. Aquesta estructura, de planta circular, configurarà al llarg de tota la història del castell, l'element central de la construcció, tot i que en les darreres fases tingués una funció merament representativa i quedés parcialment amagada per les estructures més modernes. Del seu entorn es conserven dues estances, que aprofitarien en bona mesura una

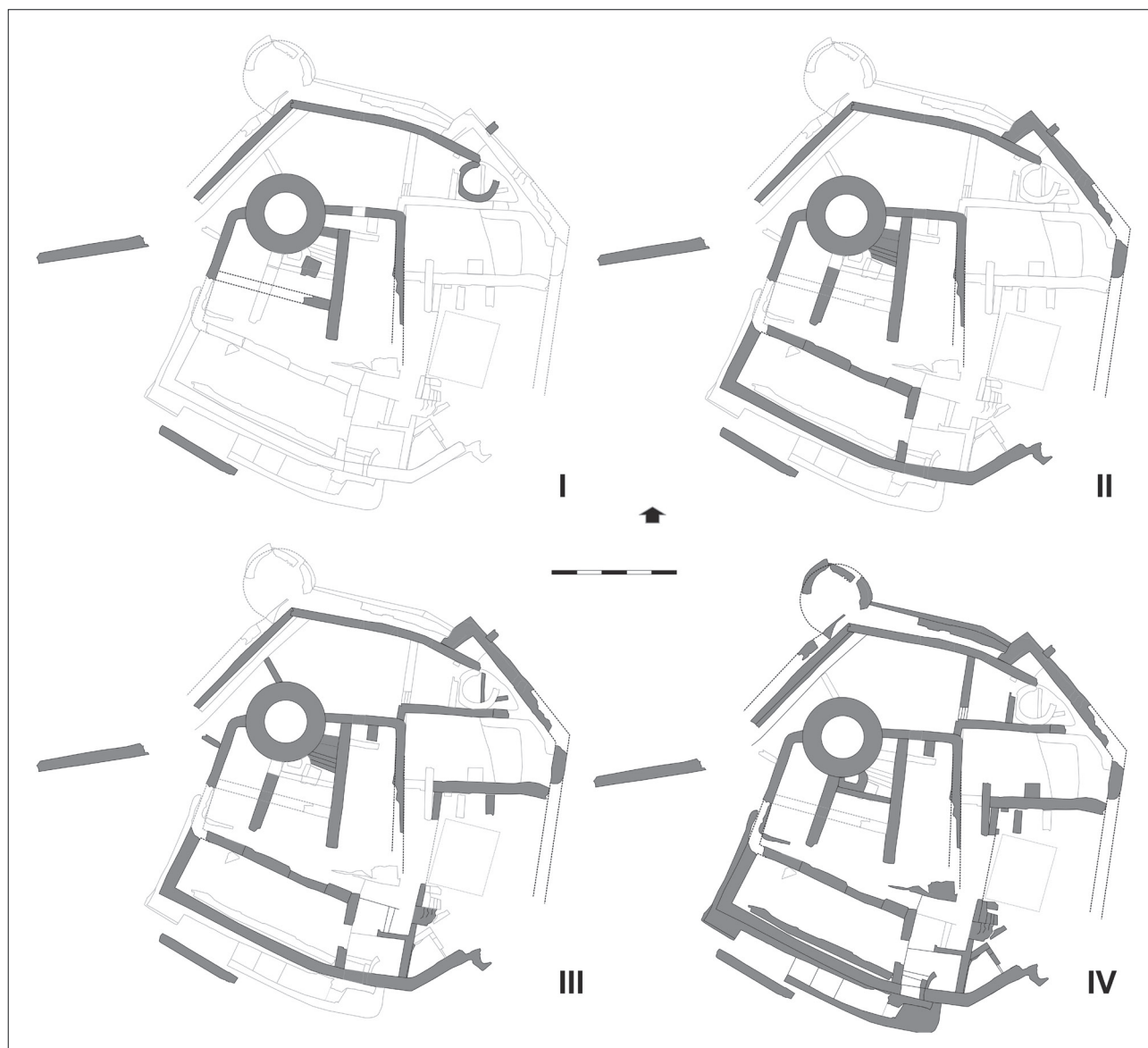

Figura 3. Plantes de fases del jaciment.

terrassa natural. Al sud se situaria una àmplia estança orientada est oest (formada pel que posteriorment seran part dels A1-2 i 5). Aquesta estança disposava d'una llar de foc de pedra i de planta quadrangular situada a la banda est, associada a un paviment de rierencs. A llevant de la torre es disposaria una segona cambra orientada de nord a sud (A12). A l'angle nord-oest d'aquesta cambra quedava un petit espai que no ocupava el mur de tanca de l'estança. És probable que en aquest espai -un encaix entre els àmbits 5 i 12- es disposés l'accés a la torre, potser una escala de fusta que es podia enretirar en cas de perill. Al seu costat, una porta permetia accedir des de l'A12 al pati que se situava al nord.

Un dels elements més difícils d'interpretar d'aquesta fase és l'estructura circular localitzada a l'angle nord-est del recinte. Es tracta de les restes d'un forn de planta circular que caldria associar amb les obres de construcció

del castell, ja que va ser obliterat en part per les pròpies muralles del recinte. Actualment se situa en un espai aparentment poc adequat, amb un fort desnivell, però aquesta topografia no correspon a l'original. De fet sembla que en aquesta zona se situaria la porta d'accés al recinte i els desnivells varen ser creats en una segona fase quan la porta va ser eliminada i es va construir una nova muralla a la zona.

Pel que fa a les muralles d'aquesta fase es conserven de forma molt desigual. Es preserva el tram nord (M-112 i 113) i part del de ponent (M-111). Aquest sembla que s'obria de forma abrupte cap a l'oest (M-166) amb un llarg parament que es dirigia cap a la part baixa del turó, actualment destruït per les obres modernes que han canviat completament la topografia del sector, menjant-se una part important del turó. Quelcom similar podria passar a la banda est, on un segon parament s'obria també cap a

la part baixa del turó i on la topografia actual sembla haver actuat de forma similar. De fet hi ha diversos indicis que semblen indicar que solament per la banda de migdia la topografia actual presenta similituds amb l'existent en època medieval, i que alguns dels desnivells, tant a ponent com llevant, eren menys abruptes del que són actualment.

Res en queda de la tanca de la banda est, mentre que a migdia es va descobrir una estructura (M-175) que podria formar part d'aquesta fase, constituint potser la muralla d'aquest sector, però és una dada que cal prendre amb reserves al situar-se en un sector que no es va excavar completament. El que si va determinar l'excavació és que no té cap relació directe amb el sistema de rampes construït en la darrera fase d'existència del castell.

Alguns elements d'aquesta muralla presenten certes peculiaritats. Per començar cal assenyalar la poca amplada de la mateixa, que no depassa els 60 cm de gruix. Per altra banda, dels paraments conservats, solament el de la banda nord, i no en tot el seu recorregut, disposava d'espitlleres defensives. Aquestes varen ser objecte de diferents modificacions, tapant algunes de les obertures i practicant-ne de noves. Aquest mur, a més, acaba de forma sobtada per llevant, però no apareix trencat, sinó que finalitza en el que sembla un brancal de porta (amb una planta en forma de L que correspondria a l'encaix dels brancals de fusta. Tot sembla indicar que en aquest sector se situava la porta d'accés, -probablement una portella de petites dimensions- protegida pel sistema d'espitlleres. De l'altra banda de la porta no en queda cap rastre, fet que no permet saber si també disposava d'espitlleres. El cert, però, és que ni el tram occidental del pany nord ni el tram occidental de la muralla varen disposar mai d'aquesta mena de dispositius defensius.

A l'est de la porta no queda res de les muralles fundacionals. De fet, el tram de llevant del mur nord apareix fortament inclinat cap a l'exterior. Aquest fet és mostra d'una inestabilitat estructural que probablement cal situar a l'origen dels problemes que varen comportar la desaparició de bona part del tram oriental de la muralla i la construcció de les reparacions que configuren la fase II.

Fase II. La reparació de les muralles

Les primeres reformes del castell semblen motivades per causes de força major, concretament l'ensorrament de part de la muralla oriental. De fet les principals remodelacions corresponen a la construcció d'un potent contrafort (M-131), contra la muralla nord i la refacció de bona part del recinte, sobretot a llevant i migdia. Aquest nou recinte aprofitava encara algunes de les velles estructures, com

el mur nord (del qual es varen tapiar algunes espitlleres afectades per la col·locació del contrafort) i el de ponent. Curiosament el nou tancament de migdia es va tancar per l'oest, no contra la vella muralla preexistent, sinó contra el mur oest d'un dels àmbits interiors del vell recinte (M-102). La reforma sembla tenir un abast limitat, i serà en la següent fase (III) que es produiran importants reformes interiors.

Tot i això en aquest primer moment ja s'aprecien canvis de certa importància més enllà de la reforma de les muralles. El més important és la distribució del castell a dues cotes diferents. Desconeixem si en la fase anterior ja s'utilitzava la terrassa inferior, situada a llevant, no hi ha cap element estructural o estratigràfic que ho confirmi. Potser l'ensorrament de la muralla va induir als constructors a fer importants rebaixos del terreny en aquest sector, creant la terrassa inferior, que serviria per regularitzar el terreny, cercar un subsòl més ferm i guanyar espai constructiu. La connexió entre les dues terrasses es devia realitzar per l'extrem meridional on un mur (M-147) presentava una arcada central, de la qual es conservaven els brancals laterals. El fet és que mentre les estructures situades a l'est d'aquest mur se situen a una cota baixa, les situades a ponent ho fan ràpidament a una cota molt més elevada. Malauradament l'excavació en aquest sector -per tal de preservar els nivells de circulació de cara a l'adequació- va ser molt limitada, i l'existència d'aquesta porta i de la diferenciació de cotes solament es va poder apreciar en un sondeig realitzat a l'entorn del mur M-147. L'escàs espai disponible per salvar el desnivell fa pensar en l'existència d'una escala més que una rampa. En aquesta fase sembla configurar-se l'estructuració inicial de l'A21, un ampli espai situat al sud del complex, que en aquests moments lligaria la terrassa inferior amb les velles estructures situades a l'entorn de la torre d'homeatge. Pel que fa a les estances de l'entorn de la torre, mentre l'A12 sembla mantenir la seva estructuració, es remodelen els A1 i 2 separant-los. La vella llar queda obliterada i es construeix una escala d'obra dins l'A2 que permet l'accés a la torre.

Desconeixem amb exactitud on se situaria l'accés al nou recinte, però tot sembla indicar que es mantindria a la banda de llevant, en la zona on actualment s'ha perdut completament la muralla. En cap dels altres trams conservats es detecta una porta que sigui atribuïble a aquesta fase. Cal assenyalar que durant els treballs de consolidació a l'extrem nord de la part conservada de la muralla que tanca pel sud est el recinte s'ha pogut apreciar com la base del mur gira en direcció est. La part conservada és tant escassa i el nivell de preservació tant pèssim que resulta difícil establir si s'hi va construir algun element de-

Figura 4. Vista aèria de la zona del castell abans de la intervenció arqueològica.

Figura 5. Vista aèria del castell al finalitzar els treballs d'excavació (foto N.Matas).

fensiu, com una petita torre, o simplement tota la muralla girava en aquesta direcció. De ser una petita estructura defensiva que sobresortia del recinte podria relacionar-se amb la protecció de la nova porta.

Aquesta fase resulta la de més difícil datació, ja que els materials localitzats que s'hi a associen resulten escassos i poc significatius.

Fase III. La reestructuració interior

Si la fase II sembla estar motivada per un ensorrament parcial de les defenses que va obligar a actuar amb promptitud, la fase III respon a una planificació prèvia i acurada, que crea un complex interior, que lliga de forma molt més estructurada els espais de la zona de llevant, situats en part a una terrassa inferior i les existents a la terrassa superior.

Cronològicament és probable que aquesta fase no sigui molt posterior a la fase II, configurant un nou projecte constructiu realitzat a partir del nou recinte creat per la reforma de les defenses.

Les estructures al voltant de la torre no semblen patir grans canvis, però es construeix un gran àmbit que lliga transversalment aquesta zona amb la muralla est (A10). Aquesta sala constituirà des d'aquests moments i fins l'abandonament del castell la sala principal del complex i, inicialment, estarà dotada d'una llar de rierencs construïda contra la part central del mur de migdia de la cambra. Aquesta cambra tanca pel nord la terrassa inferior (A16), delimitada per ponent per un nou mur (M-139) que actuarà de mur de contenció i servirà per construir a la terrassa superior un passadís (A9) que permeti accedir a la gran sala d'estar (A10).

La construcció del mur de contenció implica l'obliteració del vell accés que comunicava les dues terrasses que és

Figura 6. Vista del castell des de la banda sud. En primer pla la rampa d'accés de la darrera fase (foto N.Matas).

substituit per una graonada de dos trams, un abans i un altre després del mur de contenció M-139. El replà entre els dos trams actuava de distribuïdor i permetia accedir al passadís A9 i a la gran sala A10, mentre que el segon tram de graons portava a la terrassa superior.

Davant de l'A21 es crea un petit espai (A20), mentre es manté la configuració de l'A2 i de les estances de la terrassa superior. A la zona situada a l'oest de la torre es crea, com a mínim, una nova cambra (A7) que s'adapta a l'espai existent entre la torre i la muralla.

Tot i que no hi ha dades estratigràfiques fermes probablement és d'aquests moments també la conversió de l'A12, que anteriorment devia ser una de les sales principals del castell, en un espai d'emmagatzematge, funció que va continuar tenint fins l'abandó del castell, ja que en ell s'hi recuperaren restes d'algunes grans gerres de ceràmica i d'ampolles de vidre.

Pel que fa a la terrassa inferior són escasses les restes que ens parlen d'una certa compartimentació de l'espai. La primera és la construcció del mur M-156, construït

contra el mur de migdia de l'A10. Probablement es tractava d'una porxada o un espai utilitari, ja que la part conservada està bastida amb rierencs lligats amb fang, de factura molt simple. En canvi a la zona central sembla que es va construir un àmbit de planta quadrangular. Aquest està pràcticament destruït per un gran forat practicat als darrers moments d'existència del castell i solament se'n conserven els extrems dels murs laterals (M-155 i 157) i del mur oest (M-173).

Tot i que l'estudi dels materials encara està en una fase inicial tot sembla indicar que aquesta reforma se situaria en la segona meitat del segle XIII.

Fase IV. L'estructuració final

A banda de petites reformes realitzades als darrers moments d'existència del castell i d'alguns elements pertanyents a moments posteriors al seu abandonament aquesta constitueix la darrera gran reforma del castell, es data a mitjans del segle XV i cal atribuir-la a imposicions militars, però també a canvis en les modes i usos que la fan extensible a tota l'estructuració interior del recinte.

Els canvis de tipus militar tenen a veure amb l'armament i les tècniques defensives. La presència d'artilleria feia absolutament obsolets els vells murs. Per aquesta raó es varen remodelar tot emprant diferents solucions. El mur nord, el més exposat per la seva posició inferior respecte a la topografia del turó, va ser doblat amb la construcció d'un nou parament (M-114) i una bestorre a l'angle nord oest del sector. L'espai entre les dues muralles es va reblir amb terra i els dos murs es varen relligar per la part superior, creant un estret pas de ronda. També el mur oest sembla que es va doblar, tot i que de l'estructura exterior se'n conserva molt poc (M-169). A més, la vella muralla (M-111) es va eixamplar fins als 90 cm d'amplada. Per fer el nou tram es va practicar una de les poques rases de fonamentació localitzades al complex. L'ampliació de la muralla va implicar la destrucció de l'àmbit 7.

Els trams de muralla que s'havien construït en la segona fase es varen reforçar amb el senzill mètode d'afegir-hi una escarpa exterior, que atalussava els murs i els feia menys vulnerables a l'artilleria.

Es canvia l'accés al castell, que es trasllada a la banda sud i se situa a una cota alta, tot construint una llarga rampa d'accés recolzada contra la muralla. Aquesta devia connectar, a través d'un caminet revirat que anava resseguint la vessant del turó, amb el poble, ja plenament desenvolupat aleshores, situat als peus del turó. Inicialment aquesta rampa estava dotada d'uns graons baixos i separats entre ells per curtes rampes d'un parell de me-

tres de llarg. Posteriorment es varen eliminar els graons i es va construir una rampa amb paviment de morter.

A l'angle sud oest de la muralla es va bastir un contrafort quadrangular i es va reforçar el tram de muralla d'aquella zona en direcció nord. Internament les reformes foren de certa intensitat. La nova porta s'obria a la banda sud del petit espai A21, que va passar a actuar com espai distribuïdor. A llevant de la porta es conservava part d'un mur (M-120) -que hauria format part de l'estructura de la mateixa- i traces de l'existència d'almenys un graó interior. A ponent de l'A21 se situava la llarga estança (A20) que en aquesta fase sembla haver anat coberta. Per assentar el sostre sense recolzar-lo contra la muralla, es va doblar interiorment aquesta, construint un nou parament independent (M-156) del qual solament es conserva la base de la fonamentació, que se situa a gairebé dos metres de profunditat respecte la pavimentació de la sala.

Al nord de l'A21 se situava un espai distribuïdor (A17), des del qual es podia accedir a la terrassa superior per una petita rampa, mentre que al mateix nivell se situarien l'A12 i el passadís (A9) que portava a la gran sala (A10). A l'est es conservava la vella escala que permetia accedir a la terrassa inferior.

L'única reforma detectada a la terrassa superior afecta a l'accés a la torre. Es va obliterated la porta que comunicava els A1 i 2, construint un mur de contenció que aguantava una estreta caixa d'escaleres que va substituir la preexistent (A5). En aquesta darrera fase a la torre s'hi accediria des de l'A1, i no des de l'A2, com succeïa en la fase anterior.

Pel que fa a l'A10 es va dotar d'una nova llar de foc, construïda sobre un basament d'obra. Cal assenyalar que en aquesta fase moltes de les sales excavades (A4, 8, 10, 17, 19 i 20) es varen dotar de paviments de morter. De fet, en dos espais diferents, a l'angle nord est del conjunt (A11) i a la part baixa de la rampa d'accés (A23) es varen recuperar les restes de sengles basses de fabricació de calç, associades a aquesta fase de les obres.

L'espai situat al nord del conjunt també va ser objecte d'importantes reformes. Per començar es va construir un nou àmbit a l'angle nord-est (A8), comunicat solament amb el pati nord (A4) que també es va pavimentar amb un sòl de morter. Aquest és un espai complex, de planta irregular, generat per la construcció de diferents estances de l'entorn, que aparentment anava descobert, però que es va pavimentar amb un sòl de morter, que en un segon moment va ser reparat. Aquesta reparació va suposar una important modificació, ja que es va generar de forma voluntària un important desnivell est oest, potser per conduir les aigües cap a l'exterior del recinte.

Figura 7. Detall de les espitlleres de la muralla nord.

A l'angle sud est de la terrassa inferior es va construir una petita cambra (A19) tot aprofitant l'espai existent entre l'escala d'accés a la terrassa superior i les pròpies muralles. Mentre que aquesta estança es va construir a la cota de circulació que ja existia des de la fase anterior, a la banda nord d'aquesta zona aquesta cota es va elevar de forma important. De fet a la banda nord es distingeixen dos moments que es podrien situar dins aquesta fase. Primer es va construir un mur (M-136), recolzat contra la façana de migdia de l'A10, de factura similar al mur M-156 de la fase anterior -rierencs lligats amb fang- però a una cota gairebé un metre més elevada que aquell i que, a més, sembla que va tenir una durada no massa prolongada en el temps. El nivell de circulació d'aquesta zona es va tornar a elevar, igualant-lo al de la terrassa de l'A9 i 10, i pavimentant-lo amb un sòl de morter, del qual se'n conservava un petit tram obliterated el mur M-156 i entregant contra el mur sud de l'A10. El curiós és que, com ja hem comentat, la banda de migdia de la terrassa va seguir funcionant a la cota baixa, sense que quedí clar quin element hi havia en aquest espai que separés els dos sectors. Això és degut almenys en part, a que en un moment, que cal situar als moments finals de l'existència del castell es va practicar un gran forat de planta quadrangular que ocupa bona part d'aquesta terrassa.

Anteriorment hi ha forts indicis de l'existència d'una estructura en aquesta zona. Així, els murs M-155, 157 i 173, dibuixen una estructura afegida contra el mur de contenció M-139 i que va ser en bona part destruïda pel gran forat que descrivim. La funcionalitat d'aquest espai és desconeguda. A nivell d'hipòtesi podem plantejar que l'àmbit que ocupava aquesta zona en fases anteriors corresponia a la cisterna del castell que es va voler remodelar i engrandir. Desconeixem si és així, però el fet que el forat practicat aprofundeixi dos metres sota el nivell del subsòl, quan ni per fer les muralles es realitzen fonaments de tal

potència, fa pensar en un element que havia d'anar parcialment soterrat. El cert és que l'obra no es va finalitzar mai, deixant un gran esvoranc que no solament trencava bona part de les estructures anteriors de la zona sinó que va debilitar de forma important el mur de contenció de la terrassa superior, que va acabar per ensorrar-se. De fet el rebliment d'aquest forat era format en gran mesura per un immens enderroc de pedres i grans trams de mur caiguts sencers.

Reocupacions

Aquí i allà s'han recuperat elements i estructures que semblen formar part de reocupacions puntuals del castell. Així, dins l'A19, i per damunt del nivell d'enderroc de l'estança, es va recuperar un paviment de rajoles. També a l'A12, i per sobre d'un potent enderroc es va localitzar un mur que formaria part probablement d'una barraca (M-119).

REFLEXIÓ FINAL

Tot i que com ja hem comentat l'estudi dels materials està encara en una fase inicial, a grans trets les dades obtingudes a l'excavació corroboren les informacions ja disponibles documentalment, amb una fundació del castell a principis del segle XI i un abandonament a finals del segle XV, o poc entrada la centúria següent.

Documentat de forma clara a partir de 1024, el castell podria ser unes dècades anterior, construït per mandat de Silvi Llobet, qui l'esmentat any hi va dictar el seu testament, llegant-lo al seu fill Silvi. Poques dècades després el senyor del castell va dotar un monestir privat, el priorat de Santa Maria de Cervià, construït als peus del turó, fora, però molt proper, del que devia ser el recinte del castell.

El successor de Silvi, Gausfred Bastó va començar a usar el nom de Cervià. A mitjans del segle XII el castell va ser atorgat pel comte a la família dels Llers. La posició estratègica del castell en la ruta que unia Girona i Empúries el feien un element estratègic important militarment però també des del punt de vista econòmic.

El valor militar del castell es posa de manifest fins a les darreres fases de la seva existència. Durant el conflicte entre la Generalitat i Joan II, la reina encarrega a Esteva d'Agramunt la defensa del castell i el poble, i al 1467 el duc de Lorena el va fer servir de campament quan es dirigia a assetjar Girona. Joan II va atorgar la jurisdicció de Cervià i Bordils a Juan de Vilapando i poc després la seva propietat va passar a la família Xetmar.

A partir del segle XVI la documentació fa referència al poble però ja no esmenta el castell, i quan ho fa, molt posteriorment, s'assenyala el seu estat ruïnós.

BIBLIOGRAFIA

CONGOST, R. 2000, *Els darrers senyors de Cervià de Ter: investigacions sobre el caràcter mutant de la propietat (segles XVII-XX)*, Girona.

PAGÈS, M. 2008, Les pintures romàniques de Santa Maria de Cervià, en relació amb els senyors de Cervià i la pintura aquitana, *Materia*, 6-7, 39-62.

TO, L. 1991, *El monestir de Santa Maria de Cervià i la pagesia: una anàlisi local del canvi feudal*, Barcelona, 1991.